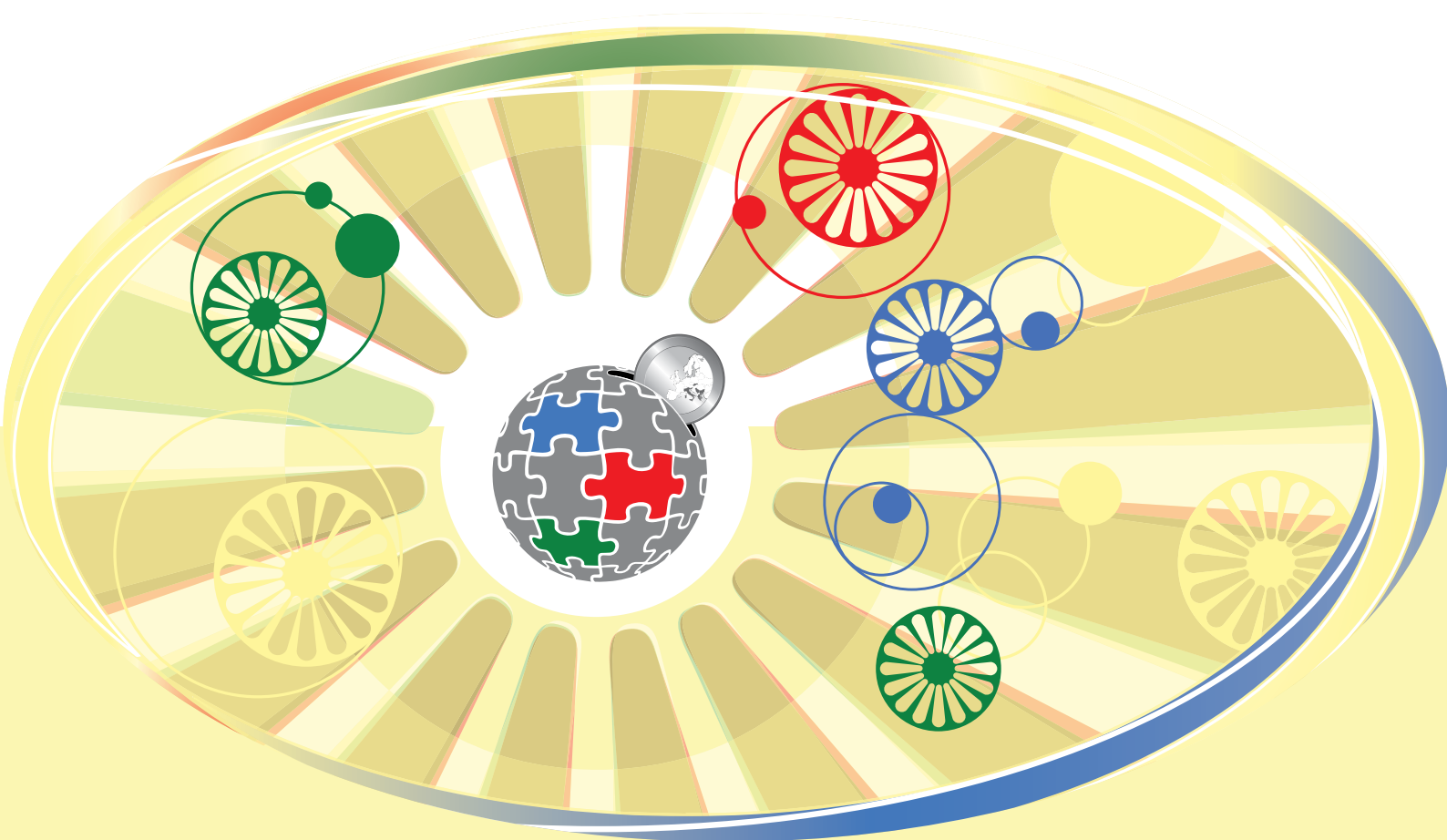

ΕΡΓΟ FINALLY ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Γενικά Στοιχεία του έργου

Πρόγραμμα: Πολυμερή προγράμματα Grundtvig

Τίτλος Έργου: Οικονομικός αλφαριθμητισμός για τους Ρομά

Ακρώνυμο: FINALLY

Αρ. Έργου: 527860-LLP-1-2012-1-SI-GRUNDTVIG-GMP

Συντονιστής Έργου: Κέντρο Ανάπτυξης και Εκπαίδευσης Novo mesto (RIC Novo mesto), Σλοβενία

Εταίροι: Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο της Νis (Σερβία), Τμήμα Επιστημών Υγείας και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Τрнаβα (Σλοβακία), Codici Agenzia di Ricerca Sociale s.c. (Ιταλία), Ίδρυμα Υγείας και Κοινωνικής Ανάπτυξης (Βουλγαρία), Τεχνική Εκπαιδευτική ΚΕΚ ΑΕ (Ελλάδα), Κέντρο Ερευνών Πανεπιστημίου Πειραιά (Ελλάδα), Action Synergy S.A. (Ελλάδα)

Πληροφορίες σχετικά με το εγχειρίδιο

Τίτλος εγχειριδίου: Πρόγραμμα Εκπαίδευσης- Πρόγραμμα Εκπαίδευσης για το έργο Οικονομικός Αλφαριθμητισμός για τους Ρομά

Συγγραφείς:

Gabi Ogulin Počrvina, Κέντρο Ανάπτυξης και Εκπαίδευσης Novo mesto, Σλοβενία

Πόπη Χριστοπούλου, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Κέντρο Ερευνών, Ελλάδα

Oana Marcu, Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών Codici, Ιταλία

Με τη συνεργασία/ανατροφοδότηση των εταίρων του προγράμματος: Τμήμα Οικονομικών Νis- Σερβία, Ίδρυμα Υγείας και Κοινωνικής Ανάπτυξης- Βουλγαρία, Πανεπιστήμιο Τрнаβα- Σλοβακία, Τεχνική Εκπαιδευτική ΚΕΚ- Ελλάδα

Δημοσιεύτηκε από: Κέντρο Ανάπτυξης και Εκπαίδευσης Novo mesto (RIC Novo mesto)

Εκπρόσωπος του Οργανισμού: Marjeta Gašperšič

Σχεδιάστηκε από: Katja Keserič Markonič

Μεταφραστής: Κώστας Διαμαντής- Μπαλάσκας

Εκτυπώθηκε από: TISK ŠEPIC d.o.o.

Αρ. Αντιτύπων: 20

Έτος δημοσίευσης: 2015

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

336:37.014.22(=214.58)(0.034.2)

37.016:336(0.034.2)

OGULIN Počrvina, Gabi

Ergo Finally programma ekpaideyses [Elektronski vir] : próγραμμα ekpaideyses gia to érgo oikonomikós alphetismós gia toys Romá / [syggraphéis Gabi Ogulin Počrvina, Pópe Christopóyloy, Oana Marcu ; metaphrastés Kóstas Diamantés - Mpaláskas]. - El. knjiga. - Novo mesto : Kéntro anáptyxes kai ekpaideyses, 2015

Prevod dela: Training course curriculum of the programme Financial Literacy for the Roma

ISBN 978-961-6985-18-5 (pdf)

1. Gl. stv. nasl. 2. Christopoulou, Popi 3. Marcu, Oana

282007552

Το σχέδιο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση (ανακοίνωση) δεσμεύει μόνο τον συντάκτη της και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Πρόλογος

Το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης του Προγράμματος Finally είναι ένα πολύ καλά καθορισμένο έγγραφο που αποτελείται από δύο μέρη: ένα γενικό και ένα ειδικό μέρος. Στο γενικό μέρος οι συγγραφείς εξηγούν τον σκοπό και τις ανάγκες για την ανάπτυξη και την εφαρμογή του προγράμματος. Επίσης ορίζουν την ομάδα στόχο, τους σκοπούς και τους στόχους του προγράμματος, την διάρκεια της κατάρτισης, τις προϋποθέσεις για την εγγραφή, την πρόοδο και την ολοκλήρωση του προγράμματος. Στο ειδικό μέρος, οι συγγραφείς καθορίζουν τα επίπεδα γνώσεων, δεξιοτήτων και βασικών ικανοτήτων που θέλουν να περάσουν στους συμμετέχοντες. Ακόμα, το περιεχόμενο της εκπαίδευσης περιγράφεται λεπτομερώς όπως και η οργάνωση της εκπαίδευσης, το εκπαιδευτικό υλικό και τα εργαλεία που χρειάζονται για την εφαρμογή του προγράμματος. Είναι προφανές ότι κάθε βήμα του προγράμματος έχει σχεδιαστεί επιμελώς και βασίζεται στα πολλά χρόνια εμπειρίας στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων και της εργασίας με ευάλωτες ομάδες όπως οι Ρομά. Πιστεύω πως τα επίπεδα γνώσης, οι βασικές ικανότητες και οι δεξιότητες ήταν ένα πολύ δύσκολο σημείο και χρειάστηκε πολύ καινοτομία και δημιουργικότητα για να καθοριστούν αυτοί οι τομείς, ιδιαίτερα επειδή ο τομέας του οικονομικού αλφαριθμητισμού δεν παρουσιάζεται και δεν εφαρμόζεται στο Σλοβένικο εκπαιδευτικό σύστημα όπως θα μπορούσε να είναι. Από αυτή την άποψη, τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ομάδας στόχου θέτουν μια μεγαλύτερη πρόκληση. Οι συγγραφείς κατάφεραν να ξεπεράσουν αυτά τα εμπόδια πολύ επιτυχώς. Ολόκληρη η εκπαιδευτική διαδικασία με όλα τα βήματα είναι επακριβώς σχεδιασμένη, οι στόχοι της έχουν οριστεί ειδικά και οι ανάγκες της ομάδας στόχου και των συμμετεχόντων έχουν ληφθεί υπόψη όπως έπρεπε. Είναι ξεκάθαρα ένα από τα πιο πρωτοποριακά και φιλόδοξα προγράμματα στην Σλοβενία που είναι απολύτως απαραίτητο.

Klaudija Šterman Ivančič

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Σλοβενία

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	5
1. Κάποια στοιχεία σχετικά με τα προγράμματα οικονομικού αλφαριθμητισμού και την εφαρμογή τους με νέους ανθρώπους και μειονότητες.....	5
2. Δικαιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος	7
3. Ομάδα Στόχος.....	9
4. Σκοποί και στόχοι	9
5. Διάρκεια της Εκπαίδευσης	10
6. Όροι για την εγγραφή, την πρόοδο και την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης.....	10
II. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	11
1. Οργάνωση της κατάρτισης, διάρκεια, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, προτεινόμενος αριθμός συμμετεχόντων, μεθοδολογικές προτάσεις.....	11
2. Περιεχόμενο του προγράμματος:	13
3. Επίπεδο Γνώσεων και Δεξιοτήτων	14
4. Βασικές δεξιότητες- Οικονομικός αλφαριθμητισμός σε σχέση με άλλες δεξιότητες.....	21
5. Αξιολόγηση των γνώσεων	22
6. Δεξιότητες του προσωπικού	22
7. Πιστοποιητικό παρακολούθησης.....	22
8. Εκπαιδευτικό υλικό	23
9. Εργαλεία.....	23
10. Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε από.....	23
11. Επιπλέον πηγές/ Περαιτέρω ανάγνωση	24
12. Πηγές	24

I. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Κάποια στοιχεία σχετικά με τα προγράμματα οικονομικού αλφαριθμητισμού και την εφαρμογή τους με νέους ανθρώπους και μειονότητες

«Ο απώτερος στόχος του οικονομικού αλφαριθμητισμού είναι να χτίσει μια οικονομικά δυνατή κοινωνία και οικογένειες που είναι εγγράμματες οικονομικά και ικανές να κάνουν σωστές επιλογές με τα χρήματά τους» (Franklin, 2004).

Η εκπαίδευση στον οικονομικό αλφαριθμητισμό έχει προωθηθεί ευρέως για να αυξήσει την οικονομική ευμάρεια. Η δημοσίευση του ΟΟΣΑ «Πρωτόκολλο των Εθνικών Στρατηγικών για την Οικονομική Εκπαίδευση» που δημοσιεύτηκε το 2013, τονίζει την σημασία της οικονομικής εκπαίδευσης, ειδικά σε καιρούς κρίσης και αναλύει τις εθνικές στρατηγικές στις χώρες όπου έχουν υιοθετηθεί. Προς το παρόν, 45 χώρες με διαφορετικά επίπεδα εισοδήματος είναι αρκετά προχωρημένες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής για την οικονομική εκπαίδευση. Ανάμεσα στις χώρες εταίρους του Finally, η Σερβία αναφέρεται ότι είναι σε προχωρημένο επίπεδο σχεδιασμού της εθνικής της στρατηγικής ενώ η Ιταλία αναφέρεται ως χώρα που «εξετάζει τον σχεδιασμό μιας Εθνικής Στρατηγικής (ΟΟΣΑ, 2013)¹. Σε κάποιες χώρες όπως οι ΗΠΑ και ο Καναδάς, ο οικονομικός αλφαριθμητισμός διδάσκεται στα δημόσια σχολεία ως μια βασική δεξιότητα για ευρύτερα επιτεύγματα².

Για να μπορέσουν να καλύψουν αυτή την ανάγκη και να είναι ευέλικτα, τα μαθήματα Οικονομικού Αλφαριθμητισμού θα πρέπει να είναι ευέλικτα, ευρύτερα και περιεκτικά στα θέματα που προσφέρονται καθώς και σχετικά με τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου, όσο ετερόκλητα και εάν είναι αυτά. Με αυτό το υπόβαθρο, μεταξύ του 2005 και του 2006, η Υπηρεσία Βασικών Δεξιοτήτων στην Μ. Βρετανία πήρε την αρμοδιότητα της εποπτείας του Προγράμματος Οικονομικού Αλφαριθμητισμού εκ μέρους του Υπουργείου Εκπαίδευσης και Δεξιοτήτων. Το πρόγραμμα στόχευσε στην ανάπτυξη του αλφαριθμητισμού και της αριθμητικής ικανότητας μέσα σε ένα πλαίσιο Οικονομικού Αλφαριθμητισμού, ως μέρος της εθνικής στρατηγικής Δεξιοτήτων για τη Ζωή για την βελτίωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής στην Αγγλία (Rhodes & Coben, 2007)³.

Έχει υπογραμμιστεί ότι η εκπαίδευση στον οικονομικό αλφαριθμητισμό μπορεί να συμπεριλάβει επιτυχώς τμήματα πληθυσμών όπως νέοι ενήλικες, μειονότητες, πολίτες με χαμηλό εισόδημα και αυτούς που έχουν τελειώσει μόνο το λύκειο (Chen and Volpe 1998; Johnson and Sherraden 2007; Lusardi, Mitchell, και Curto 2010; Mandell 2007, αναφ. σε Looney, 2011). Αυτό εξηγεί γιατί

¹ OECD (2013) Advancing National Strategies for Financial Education, http://www.oecd.org/finance/financial-education/G20_OECD_NSFinancialEducation.pdf, προσβάστηκε στις 22 Απριλίου 2015

² Ontario Ministry of Education (2013) Financial Literacy Education in Ontario Schools, <http://www.edu.gov.on.ca/eng/surveyLiteracy.html>, προσβάστηκε στις 15 Απριλίου 2015

³ Rhodes, Valerie; Coben, Diana (2007) Basic Skills Agency (England). Evaluation of the Basic Skills Agency's Financial Literacy Project. Executive Summary, Basic Skills Agency.

ο Οικονομικός αλφαριθμητισμός μπορεί να είναι ένα πολύτιμο θέμα για οργανισμούς που εξυπηρετούν μειονότητες(Looney, 2011)⁴.

Στην έρευνα αξιολόγησης αναγκών που διενεργήσαμε, βρήκαμε ότι μόνο στη Βουλγαρία υπάρχει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο αφορά συγκεκριμένα τον οικονομικό αλφαριθμητισμό και αναπτύχθηκε στο πλαίσιο ενός προγράμματος μικροπιστώσεων που εφαρμόστηκε από τον οργανισμό «Habitat for Humanity». Ένα από τα δυνατά του σημεία, πιστεύουμε, είναι ότι σχεδιάστηκε για οικογένειες χαμηλού εισοδήματος και οικογένειες που διατρέχουν κίνδυνο, οπότε όχι μόνο Ρομά. Αυτή είναι μια καλή πρακτική και μπορεί να συνεισφέρει στη δημιουργία ακόμα λιγότερο διαχωρισμένων πλαισίων και δραστηριοτήτων όπου οι Ρομά μπορούν να ανταλλάξουν εμπειρίες και να δημιουργήσουν επαφές με άτομα με τα οποία μοιράζονται την ίδια κοινωνική κατάσταση αλλά όχι απαραίτητα την εθνότητα. Τα μαθήματα συμπεριλαμβάνουν μια ενότητα πάνω στον σχεδιασμό που σκοπεύει να αναπτύξει πρακτικές δεξιότητες με διαδραστικές μεθόδους διδασκαλίας. Μπορούμε να υπογραμμίσουμε σαν θετική πρακτική το γεγονός ότι το μάθημα διεξήγε μια αξιολόγηση των επιπέδων των ζητούμενων δεξιοτήτων πριν και μετά τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, παράγοντας έτσι ένα μοντέλο παρέμβασης βασισμένο στις αποδείξεις. Σε άλλες χώρες, όπως η Ιταλία και η Σερβία, έχουν διεξαχθεί εκπαιδευτικά προγράμματα για την επιχειρηματικότητα αλλά δεν υπήρχαν προγράμματα που να εξετάζουν άλλους τομείς της οικονομικής εκπαίδευσης.

Οι νέοι άνθρωποι είναι ένας ειδικός στόχος της οικονομικής εκπαίδευσης, δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων της οικονομικής τους διαχείρισης.

Ο Franklin (2004) υπογραμμίζει ότι ο οικονομικός αλφαριθμητισμός προετοιμάζει τους νέους να ζουν μόνοι τους προσφέροντάς τους τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να κάνουν ενημερωμένες επιλογές σχετικά με την διαχείριση των χρημάτων, τις τράπεζες, την χρήση των δανείων, τις αποταμιεύσεις και τις επενδύσεις, την ασφάλιση και τους φόρους⁵.

Σε μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τους Sohn, Joo, Grable, Lee και Kim (2012), δείχνουν ότι τα μέσα ενημέρωσης είναι ένας σημαντικός παράγοντας οικονομικής κοινωνικοποίησης από νέους ανθρώπους ενώ η κατοχή ενός τραπεζικού λογαριασμού συνδέεται επίσης και με καλύτερες οικονομικές δεξιότητες. Ένας άλλος παράγοντας που αύξησε τα επίπεδα οικονομικού αλφαριθμητισμού στους νέους ήταν το γεγονός ότι έβλεπαν τα χρήματα σαν αγαθό ή σαν ανταμοιβή για τις προσπάθειές τους, ενώ αυτοί που αντιλαμβάνονται τα χρήματα με όρους αποφυγής ή επίτευξης είχαν χαμηλότερα επίπεδα οικονομικού αλφαριθμητισμού. Στην ίδια μελέτη, φοιτητές με μέσα μηνιαία εισοδήματα έδειξαν υψηλότερα επίπεδα οικονομικού αλφαριθμητισμού συγκριτικά με την ομάδα που είχε υψηλότερα εισοδήματα⁶.

Θετικές εμπειρίες από προγράμματα οικονομικού αλφαριθμητισμού με νέους ανθρώπους έρχονται από τα κολλέγια, ιδιαίτερα για την δουλειά τους στο θέμα του φοιτητικού χρέους.

⁴ Looney, Shannon M. (2011) Financial Literacy at Minority-Serving Institutions; Institute for Higher Education Policy.

⁵ Franklin, Iris E. (2004) Financial Literacy Program Prepares Youth for Living on Their Own, in Journal of Family and Consumer Sciences, 96.1 (2004): 22-23.

⁶ Sohn, Sang-Hee; Joo, So-Hyun; Grable, John E.; Lee, Seonglim; Kim, Minjeung (2012) Adolescents' Financial Literacy: The Role of Financial Socialization Agents, Financial Experiences, and Money Attitudes in Shaping Financial Literacy among South Korean Youth, in Journal of Adolescence, 35.4, pp. 969-980.

Οι Gross, Ingham and Matasar (2005) παρατηρούν ότι η απουσία δεξιοτήτων οικονομικής διαχείρισης και τα χαμηλά πιστωτικά αποτελέσματα που την συνοδεύουν μπορούν να αυξήσουν το χρέος, να προκαλέσουν αθέλητες χρεοκοπίες και να είναι βλαβερές τόσο για τους φοιτητές όσο και για τα ιδρύματα. Γι' αυτούς τους λόγους μια νομική σχολή στο Northeastern σχεδίασε, θέσπισε και μελέτησε ένα πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα οικονομικού αλφαριθμητισμού για τους φοιτητές της νομικής. Όπως δείχνει η έρευνά τους που πραγματοποιήθηκε με τους φοιτητές νομικής του Northeastern, η διδασκαλία οικονομικού αλφαριθμητισμού σε φοιτητές έχει μετρήσιμα οφέλη. Την ίδια στιγμή σημειώνεται η ανάγκη περαιτέρω έρευνας σε διάφορα θέματα μεταξύ των οποίων και στα διαμήκη οφέλη της εκπαίδευσης στην οικονομική διαχείριση⁷.

Ένα άλλο πείραμα που είχε ως στόχο την δοκιμή προγραμμάτων οικονομικής εκπαίδευσης διενεργήθηκε από τους Carlin και Robinson (2012) οι οποίοι διερεύνησαν πώς η οικονομική εκπαίδευση αλλάζει τις επενδύσεις, την χρηματοδότηση και την καταναλωτική συμπεριφορά. Οι συγγραφείς δείχνουν ότι τα θεραπευτικά αποτελέσματα των προγραμμάτων οικονομικού αλφαριθμητισμού είναι ισχυρά με την έννοια ότι οι φοιτητές που συμμετείχαν στην εκπαίδευση ήταν περισσότερο οικονομικοί, καθυστερούσαν την ευχαρίστησή τους, ξεπλήρωσαν πιο γρήγορα τα δάνειά τους και εξαρτιόνταν λιγότερο από πιστώσεις μετά την εκπαίδευση. Ένα άλλο συμπέρασμα ήταν ότι όταν προσφερόταν υποστήριξη στις αποφάσεις τους, οι φοιτητές χρησιμοποίησαν τόσο τις δεξιότητες οικονομικού αλφαριθμητισμού όσο και την υποστήριξη, δείχνοντας ότι η εκπαίδευση και η υποστήριξη είναι συμπληρωματικές και όχι υποκατάστατα⁸.

Παρ' όλα αυτά, ο Willis (2009)⁹ δείχνει ότι τα υπάρχοντα προγράμματα οικονομικής εκπαίδευσης πάσχουν από πολλούς περιορισμούς όσον αφορά την δοκιμή των πραγματικών αποτελεσμάτων, που συνδέονται με ζητήματα αξιοπιστίας, στην μέτρηση και στη προκατάληψη στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να γίνεται επαρκής δοκιμασία των αποτελεσμάτων αυτών των προγραμμάτων και να στηρίζεται η παρέμβαση σε άλλα μέτρα πολιτικής όπως η μείωση της πολυπλοκότητας των καταναλωτικών επιλογών (μέσω του ελέγχου των κατά καιρούς παραπλανητικών στρατηγικών μάρκετινγκ) και η προσφορά οικονομικής συμβουλευτικής και υποστήριξης στους πελάτες.

1. Δικαιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τον οικονομικό αλφαριθμητισμό των Ρομά του προγράμματος Finally βασίζεται στα αποτελέσματα της Έρευνας Αξιολόγησης Αναγκών που διενεργήθηκε στις χώρες εταίρους. Η έρευνα αποκάλυψε συγκεκριμένες ανάγκες οικονομικού αλφαριθμητισμού για τους Ρομά που δικαιολογούν την εφαρμογή του και περιγράφονται σύντομα παρακάτω.

- **Αντιμετώπιση του ζητήματος των πηγών εισοδήματος.** Ένα μεγάλο ποσοστό των Ρομά είναι άνεργοι, δραστηριοποιούνται στην ανεπίσημη αγορά και/ ή εργάζονται μέρα με

⁷ Gross, Karen; Ingham, Joanne; Matasar, Richard (2005) Strong Palliative, but Not a Panacea: Results of an Experiment Teaching Students about Financial Literacy, in *Journal of Student Financial Aid*, v 35 n 2 p 7-26.

⁸ Carlin, Bruce Ian; Robinson, David T. (2012) What Does Financial Literacy Training Teach Us?, in *Journal of Economic Education*, 43.3, pp. 235-247.

⁹ Willis, L. E. (2009) Evidence and ideology in assessing the effectiveness of Financial Literacy Education, in *Legal Studies Paper No. 2008-6*.

την ημέρα ενώ ένα άλλο μεγάλο μέρος εξαρτάται από προγράμματα οικονομικής στήριξης της πρόνοιας ή από πολύ χαμηλούς μισθούς (π.χ. προερχόμενους από την συλλογή ή την ανακύκλωση υλικών). Ενώ οι πρώτοι έχουν δυσκολίες να υπολογίσουν το εισόδημά τους που είναι περιστασιακό και ασταθές, οι τελευταίοι μπορούν πολύ δύσκολα να φτάσουν μέχρι το τέλος του μήνα. Και οι δύο περιπτώσεις απαιτούν ένα συγκεκριμένο τρόπο διαχείρισης του εισοδήματος ώστε να επιζήσουν και αυτό υποστηρίζει την ανάγκη για την ανάπτυξης δεξιοτήτων οικονομικής διαχείρισης.

- **Κοινωνικό κεφάλαιο και δίκτυα.** Κάποια πολιτιστικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν τον τρόπο που οι οικογένειες διαχειρίζονται τα οικονομικά τους. Ένα πολιτιστικό χαρακτηριστικό που αναδείχτηκε είναι η ύπαρξη ανεπίσημων δικτύων βοήθειας που συνδέονται με το αίσθημα του ανήκειν στην ίδια εθνοτική κοινότητα και χρησιμοποιούνται για το δανεισμό χρημάτων ή για την ανταλλαγή χαρών (δωρεάν εργασία). Άλλο ένα συνδέεται με την συσσώρευση κοινωνικού και συμβολικού κεφαλαίου μέσα στην ίδια, εθνοτικά ορισμένη, κοινότητα και οδηγεί σε έξοδα, που κάποιες φορές φαίνονται παράλογα από τους μη Ρομά όπως αγαθά κύρους ή ακριβές συνεισφορές σε γαμήλιες τελετές.
- **Έξοδα και επιθυμητά αγαθά.** Η οικονομική επιτυχία για τους Ρομά που συμμετείχαν στην έρευνα αξιολόγησης αναγκών του προγράμματος FINALLY είναι κυρίως συνδεδεμένη με την κατανάλωση αγαθών, κυρίως αγαθών κύρους που φαίνεται ως ο δρόμος για να ξεπεράσουν την περιθωριοποιημένη κατάσταση στην οποία βρίσκονται. Η έρευνα έδειξε την πολυπλοκότητα της ιδέας για την οικονομική επιτυχία που έχουν οι άνθρωποι, που συμπεριλαμβάνει υλικές και άυλες πτυχές. Για παράδειγμα, το να έχει κάποιος μια κατάλληλη κατάσταση στέγασης είναι μία ένδειξη οικονομικής επιτυχίας. Επιπλέον, η διαδικασία αξιολόγησης των αναγκών έριξε φως στις άτυπες αποταμιεύσεις και τα κυκλώματα δανεισμού χρημάτων που είναι συνυφασμένες με τις κοινωνικές σχέσεις και τις ιεραρχίες μέσα στις κοινότητες. Ακριβώς όπως γίνεται για την κατανάλωση, ο δανεισμός δεν είναι απλά ένα θέμα χρηματικό αλλά επίσης ένα θέμα κοινωνικών σχέσεων, εμπιστοσύνης και προσωπικών κύκλων μέσα στην ίδια την κοινότητα.
- **Αποταμιεύσεις και επενδύσεις.** Τα προβλήματα του σχεδιασμού για το μέλλον σχετίζονται άμεσα με τις συνθήκες εργασίες και την στάση απέναντι στα χρήματα και την εργασία. Για να δώσουμε ένα παράδειγμα, πολύ λίγοι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν οτιδήποτε σχετικά με πλάνα συνταξιοδότησης ή συντάξεις και μόνο λίγοι καταφέρνουν να βάλουν στην άκρη κάποια χρήματα. Έτσι, η εισαγωγή θεμάτων σχετικών με την απασχόληση και την αυτοαπασχόληση ήταν πολύ σημαντική.

Καθώς οι περισσότεροι Ρομά κερδίζουν χρήματα μέρα με τη μέρα, είναι πολύ δύσκολο γι' αυτούς να προγραμματίσουν τα έξοδά τους, να αποταμιεύσουν χρήματα και να κάνουν επενδύσεις. Για τους Ρομά και τους Σίντι οι επενδύσεις είναι σπάνιες και συνήθως σχετίζονται με κάποια έκτακτη κατάσταση.

- **Χρέος και πίστωση.** Η έρευνα σημειώνει ότι οι Ρομά και οι Σίντι, εξαιτίας των συνθηκών εργασίας και των δυσκολιών στον σχεδιασμό των εξόδων, επικεντρώνονται στην ικανοποίηση των καθημερινών τους αναγκών αντί να αποταμιεύουν χρήματα. Συχνά τους τελειώνουν τα χρήματα και στρέφονται προς την κοινότητα (συγγενείς και φίλους) για χρήματα. Αυτή είναι μια συνήθης κατάσταση που μπορεί να γυρίσει σε επικίνδυνες μορφές πίστωσης/ χρέους (τοκογλυφία) όταν η οικογένεια δεν μπορεί να βοηθήσει ή

όταν το ποσό που χρειάζεται είναι πολύ μεγάλο (Πηγή: Παραδοτέο ΠΕ2: Έρευνα Αξιολόγησης Αναγκών)

1. Ομάδα Στόχος

Το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για να εφαρμοστεί σε ενηλίκους Ρομά. Πιο συγκεκριμένα:

- Νέοι άνθρωποι (ηλικίας 18-30): συνήθως έχουν υψηλότερη εκπαίδευση από τους συγγενείς τους και μπορούν να είναι πιο δεκτικοί στο να δεχτούν εκπαίδευση. Οι νέοι ενδέχεται να έχουν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην απόκτηση δεξιοτήτων διαχείρισης χρημάτων καθώς συχνά συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα, είτε τακτικό είτε μη τακτικό, αλλά επίσης γίνονται ολοένα και περισσότερα ανεξάρτητοι στην διαχείριση των οικονομικών τους όντας βασικοί παράγοντες της κοινωνικής αλλαγής. (Πηγή: Παραδοτέο ΠΕ2: Έρευνα αξιολόγησης αναγκών καθώς και ανατροφοδότηση εταίρων)
- Περισσότερα από ένα μέλη της ίδιας οικογένειας μπορούν να συμμετάσχουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, διασφαλίζοντας ότι η γνώση και οι δεξιότητες που αποκτούνται μπορούν να μοιραστούν και να «διαδοθούν» σε άλλα μέλη της οικογένειας (Πηγή: Παραδοτέο ΠΕ2: Έρευνα αξιολόγησης αναγκών καθώς και ανατροφοδότηση εταίρων)

1. Σκοποί και στόχοι

Ο βασικός στόχος ήταν να εμπλακούν Ρομά και Σίντι συμμετέχοντες απευθείας στον σχεδιασμό του μαθήματος και στην επιλογή των θεμάτων λέγοντας τις εμπειρίες τους και εκφράζοντας τις προτεραιότητές τους. Με αυτόν τον τρόπο παραμένουν κινητοποιημένοι και διασφαλίζεται η επιτυχία του προγράμματος.

Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα επικεντρώνεται σε

- **Αύξηση της ενημέρωσης των συμμετεχόντων** σχετικά με τα καθημερινά τους έξοδα και ανάλυση των καλών και κακών πρακτικών που εφαρμόζουν εξερευνώντας τις ροές των χρημάτων του νοικοκυριού, γεγονός που θα τους κάνει ικανούς να παρακολουθούν τις δαπάνες της οικογένειας. Η έμφαση εδώ δίνεται στην εξερεύνηση των πραγματικών συνηθειών στις δαπάνες ώστε να γίνουν κατανοητά τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία τους και να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του μαθήματος και η απόκτηση δεξιοτήτων από τους συμμετέχοντες.
- **Αύξηση της ικανότητας για σχεδιασμό και ιεράρχηση προτεραιοτήτων.** Ο στόχος είναι να εξερευνήσουμε μαζί τις πηγές του εισοδήματός τους (επίσημες ή ανεπίσημες) και να αυξήσουμε την ικανότητά τους να παίρνουν σωστές οικονομικές αποφάσεις. Οι συμμετέχοντες θα κατανοήσουν την έννοια της αξίας για τα χρήματα και την κατανάλωση χρησιμοποιώντας ορισμένα εργαλεία για τον βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.
- **Ανάπτυξη προσεγγίσεων, σε συνεργασία με τους συμμετέχοντες, για αποταμιεύσεις και επενδύσεις.** Κατά την διάρκεια της επιτόπιας έρευνας που διενεργήθηκε για το Finally σε έξι Ευρωπαϊκές χώρες, βρέθηκαν κάποια παραδείγματα καλών πρακτικών, όπως «συντήρηση αυτοκινήτου/ φορτηγού «κάντο μόνοι σου» στην Ιταλία ή

καλλιέργεια των λαχανικών σου στη Βουλγαρία (και απόκτησε τη δική σου παραγωγή)» που αντιπροσωπεύουν τρόπους αποταμίευσης χρημάτων που σχετίζονται στενά με τον τρόπο ζωής των Ρομά και των Σίντι στις χώρες εταίρους. Ο στόχος είναι να δώσουμε αξία σε πρωτοβουλίες που ήδη προωθούνται από Ρομά και να διασφαλίσουμε την διάδοσή τους ενώ παράλληλα να εντοπίσουμε νέες προσεγγίσεις που μπορούν να διασφαλίσουν αποταμιεύσεις και επενδύσεις.

- **Ανάπτυξη της ικανότητας για αξιολόγηση των ρίσκων που σχετίζονται με την ανάληψη δανείων και χρεών.** Όπως διαφάνηκε στην έρευνα, το χρέος είναι το αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, της έλλειψης προγραμματισμού, των υψηλών επιτοκίων και του δανεισμού από ανεπίσημα δίκτυα δανεισμού. Γι' αυτό το λόγο, χρειάζεται εκπαίδευση στην αξιολόγηση του ρίσκου λήψης ενός προσωπικού δανείου ή ανάληψης χρέους. (Πηγή: Παραδοτέο ΠΕ2: Έρευνα αξιολόγησης αναγκών)

1. Διάρκεια της Εκπαίδευσης

Το πρόγραμμα συνίσταται από 56 ώρες εκπαίδευσης στην τάξη και στο πεδίο που διαιρούνται σε τέσσερις αυτόνομες ενότητες. Προτείνουμε κάθε εκπαιδευτική συνεδρία να κρατάει 4-5 παιδαγωγικές ώρες.

1. Όροι για την εγγραφή, την πρόοδο και την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης

- Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να είναι εγγράμματοι
- Η συμμετοχή στα μαθήματα του FINALLY είναι δωρεάν

Πρόοδος

Η εξέλιξη για τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα αποδεικνύεται μέσα από δραστηριότητες που δείχνουν ανεξάρτητη εργασία (ασκήσεις, εργασίες) και πρόοδο στην γνώση.

Ολοκλήρωση

Οι συμμετέχοντες θεωρούνται ότι έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την εκπαίδευση όταν:

- έχουν συμμετάσχει ενεργά στο πρόγραμμα
- έχουν προετοιμάσει ατομικά ή ομαδικά προϊόντα που αποδεικνύουν τη μεταφορά των γνώσεων που έχει αποκτηθεί στην πράξη
- έχουν παρουσία σε τουλάχιστον 80% των ωρών της εκπαίδευσης στην τάξη

II. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Οργάνωση της κατάρτισης, διάρκεια, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, προτεινόμενος αριθμός συμμετεχόντων, μεθοδολογικές προτάσεις

Οργάνωση της εκπαίδευσης

Στην αρχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ο εκπαιδευτής και οι εκπαιδευόμενοι θα συμφωνήσουν πάνω σε ζητήματα που θα διευκολύνουν την εκπαιδευτική διαδικασία (για παράδειγμα, σε σχέση με την μηχανοργάνωση, τις απαιτήσεις παρακολούθησης, απρόβλεπτα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν, διαχείριση συγκρούσεων) και θα καθορίσουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους κατά την διάρκεια της κατάρτισης.

Η εφαρμογή του προγράμματος καθορίζεται στο πρόγραμμα του μαθήματος και λαμβάνει υπόψη και τις συγκεκριμένες ανάγκες των συμμετεχόντων.

Διάρκεια

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του FINALLY αποτελείται από 4 Ενότητες. Η κάθε ενότητα έχει σχεδιαστεί να διαρκέσει από 10 έως 18 ώρες ανάλογα με το πρόγραμμα της εκπαίδευσης.

Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός της εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση θα πραγματοποιηθεί σε περιοχές κοντά στον τόπο κατοικίας ή εργασίας των συμμετεχόντων. Κάποιες συναντήσεις μπορούν επίσης να πραγματοποιηθούν στους καταυλισμούς των Ρομά (εάν όλη η ομάδα είναι από τον ίδιο καταυλισμό) υπό τον όρο ότι διασφαλίζονται οι ειδικές απαιτήσεις εκπαίδευσης.

Για την εκπαίδευση μέσα στην τάξη, τα πρότυπα ποιότητας για μη τυπικά εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να εφαρμόζονται. Οι απαιτήσεις για τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό είναι οι εξής:

- ✓ Καθίσματα για τουλάχιστον 15 συμμετέχοντες
- ✓ Προτζέκτορας και υπολογιστής συνδεδεμένος στον προτζέκτορα
- ✓ Εξωτερικά ηχεία υπολογιστή ή δυνατότητα να αναπαραχθεί ένα VHS ή DVD μές από ένα ηχητικό σύστημα ενός δωματίου
- ✓ Πίνακας και μαρκαδόρος (ή κιμωλία)
- ✓ Στυλό ή μολύβια και χαρτί για κάθε συμμετέχοντα

Προτεινόμενος αριθμός συμμετεχόντων

12-15 εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να συμμετάσχουν σε κάθε ομάδα.

Μεθοδολογικές Συστάσεις

Το βασικό χαρακτηριστικό του προγράμματος είναι η ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων στην εφαρμογή του, γεγονός που διασφαλίζει την καλύτερη αποτελεσματικότητα του προγράμματος, την αξιοποίηση και την βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων και τον αναμενόμενο αντίκτυπο. Κάθε εκπαιδευόμενος, μαζί με τον εκπαιδευτή, δουλεύοντας σε ομάδες, θα εξετάσει και θα αξιολογήσει τα οφέλη από την παρακολούθηση του μαθήματος.

Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να

- Λάβουν ενεργό μέρος στην εκπαίδευση με έναν δημιουργικό και αποτελεσματικό τρόπο
- Αναγνωρίσουν τις πληροφορίες σχετικά με θέματα για τα οποία ενδιαφέρονται

Οι προτεινόμενες προσεγγίσεις είναι:

- Brainstorming: οι συμμετέχοντες εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους σχετικά με ένα θέμα. Μετά, οι απόψεις αυτές μαζεύονται και χρησιμοποιούνται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

- Ομαδική εργασία: οι συμμετέχοντες σχηματίζουν ομάδες που εργάζονται για να καταλάβουν τι πήγε άσχημα σε μια κατάσταση και προτείνουν τρόπους για την βελτίωσή της. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να έχουν έναν ενεργό ρόλο στην διαδικασία της μάθησης και παράλληλα να μάθουν να αξιολογούν τον εαυτό τους. Επίσης συνειδητοποιούν ότι μπορούν όλοι να έχουν μια αξιόλογη συνεισφορά στην εκπαιδευτική διαδικασία με σεβασμό στα άλλα μέλη της ομάδας και επιτρέποντάς τους να εκφράσουν τις απόψεις τους.

- Προσομοίωση: οι εκπαιδευόμενοι «φαντάζονται» και «δρουν» σαν να ήταν σε ένα συγκεκριμένο μέρος και κάτω από συγκεκριμένες περιστάσεις. Με αυτό τον τρόπο, αισθάνονται περισσότερο βέβαιοι να εκφράσουν τις απόψεις τους, βελτιώνοντας τον τρόπο όπου θα ενεργούσαν σε παρόμοιες, αληθινές καταστάσεις.

- Παιχνίδι ρόλων: οι συμμετέχοντες και/ή οι εκπαιδευτές είναι «ηθοποιοί» σε πραγματικές ή δυνητικά πραγματικές καταστάσεις που τους βοηθούν, με την χρήση λεκτικών και μη λεκτικών μεθόδων, στην έκφραση της υπάρχουσας γνώσης ή τις απόψεων και των τρόπων επικοινωνίας.

Όλες οι προσεγγίσεις που περιγράφονται παραπάνω θα υποστηριχτούν με την χρήση παρουσιάσεων, σύντομων ταινιών, που ακολουθούνται από ανάλυση και συζητήσεις, αναλύσεων άρθρων εφημερίδας, ασκήσεων, βιωματικής μάθησης, φύλλων εργασίας, ασκήσεων πεδίου κλπ.

Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να είναι ευέλικτος και να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει μεθόδους ενεργής μάθησης. Θα πρέπει επίσης να είναι ικανός να προσαρμόσει κάποιες ασκήσεις ανάλογα με την δομή της ομάδας (άντρες/ γυναίκες, ζευγάρια κλπ.), το επίπεδο αλφαριθμητισμού των συμμετεχόντων και άλλες δεξιότητες (π.χ. που έχουν να κάνουν με την εργασία με πίνακες). Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να ξέρει τα χαρακτηριστικά της ομάδας στόχου και να δημιουργήσει

μια προσέγγιση που να βασίζεται στις ανάγκες και τις προτιμήσεις των συμμετεχόντων. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να εξηγήσουν τις βασικές έννοιες δίνοντας απλές εξηγήσεις και ελέγχοντας τακτικά το επίπεδο κατανόησης του υλικού (ζητώντας από τους συμμετέχοντες να δώσουν παραδείγματα από την δική τους εμπειρία σχετικά με τις έννοιες που εισάγονται) και να τους καθοδηγήσουν εάν διαπιστωθούν παρεξηγήσεις. Όταν δίνει οδηγίες για μια άσκηση, είναι επίσης σημαντικό να διασφαλίσει ότι ο κάθε συμμετέχοντας έχει κατανοήσει σωστά τι θα πρέπει να κάνει και να προσφέρει βοήθεια όταν χρειάζεται προσφέροντας απλές και καλά δομημένες οδηγίες (με επιπλέον παραδείγματα εάν χρειάζεται). Προτείνουμε δύο εκπαιδευτές (ή ένας εκπαιδευτής και ένας διαμεσολαβητής Ρομά) να βρίσκονται ταυτόχρονα στην ομάδα.

Θεμελιώδεις αρχές στην εκπαίδευση ενηλίκων

Οι ακόλουθες **θεμελιώδεις αρχές στην εκπαίδευση ενηλίκων** είναι επίσης και η βάση για την εφαρμογή του προγράμματος:

1. **Παροχή μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας με βάση τον συμμετέχοντα.** Μαθαίνουμε καλύτερα όταν έχουμε ενεργή συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι εκπαιδευόμενοι είναι ενήλικοι, ακριβώς όπως οι εκπαιδευτές, οπότε έχουν εμπειρίες ζωής και πρότερη γνώση που είναι πολύτιμη για τη συζήτηση και την ενασχόληση με τα θέματα της εκπαίδευσης. Επίσης, ως ενήλικες, μπορούν να πάρουν αποφάσεις σε σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία και μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις και τις ιδέες τους ως προς το η εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να διευκολυνθεί και να βελτιωθεί.

2. **Η γνώση έχει κοινωνική σημασία.** Οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται περισσότερο να μάθουν για θέματα που σχετίζονται με την καθημερινή τους ζωή και ενδιαφέρονται περισσότερο να πάρουν μέρος σε μια εκπαιδευτική διαδικασία που αντιμετωπίζει καταστάσεις που συναντούν συχνά, εντοπίζοντας τις ομοιότητες.

3. **Η αρχή της ενσωμάτωσης.** Η γνώση είναι και παραμένει «ανοιχτή». Καταρχήν, η εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να προσαρμοστεί στις συνθήκες διαβίωσης και στις ανάγκες των ενηλίκων και κατά δεύτερο λόγο η εκπαίδευση είναι μία συνεχιζόμενη διαδικασία, ακόμα και μετά το τέλος των συναντήσεων.

a. Περιεχόμενο του προγράμματος:

Ενότητα 1: Οικογενειακός Προϋπολογισμός– Προγραμματίστε από πριν και κάντε τις δαπάνες σας με σύνεση		
Θέματα	Εισαγωγική Συνεδρία	2 ώρες
	1. Το Οικογενειακό μας Εισόδημα	2 ώρες
	2. Ανάγκες εναντίον επιθυμιών	2 ώρες
	3. Πώς να κάνετε τον προϋπολογισμό του νοικοκυριού και πώς να αποφύγετε προβλήματα στον προϋπολογισμό	3 ώρες
	4. Η σημασία των καλών συνηθειών στα έξοδα	2 ώρες
	5. Πρακτικές για να κάνετε ψώνια	3 ώρες

	6. Έλεγχος των εξόδων	4 ώρες
Σύνολο		18 ώρες
Ενότητα 2: Αποταμιεύοντας για το μέλλον		
Θέματα	1. Καθορισμός στόχων και βασικά στοιχεία για την αποταμίευση	2 ώρες
	2. Τρόποι Αποταμίευσης	2 ώρες
	3. Γενικές Συμβουλές για τις Αποταμιεύσεις	2 ώρες
	4. Πώς να φτιάξετε ένα Πλάνο Αποταμίευσης	2 ώρες
	5. Επιλογές αποταμίευσης σε επίσημα Οικονομικά Ιδρύματα- Αποταμίευση στις Τράπεζες	4 ώρες
Σύνολο		12 ώρες
Ενότητα 3: Λογικός Δανεισμός		
Θέματα	1. Διαχείριση Χρέους: Χειριστείτε τον δανεισμό με Προσοχή	4 ώρες
	2. Το κόστος του δανεισμού	4 ώρες
	3. Επιλογή Δανειστή και τύπος Δανείων	4 ώρες
	4. Έλεγχος του Χρέους	4 ώρες
Σύνολο		16 ώρες
Ενότητα 4: Αυξήστε το εισόδημά σας		
Θέματα	1. Πώς να αυξήσετε το εισόδημά σας	5/6 ώρες
	2. Πώς να γίνετε επιχειρηματίας	5/4 ώρες
Σύνολο		10 ώρες

b. Επίπεδο Γνώσεων και Δεξιοτήτων

Ενότητα 1	Βασικά θέματα, περιεχόμενο	Επίπεδα γνώσεων, δεξιοτήτων	Συστάσεις για την εκπαίδευση/εργαλεία/συνεργασία με άλλους οργανισμούς/ειδικοί *Τα εργαλεία και οι εκπαιδευτικές μέθοδοι αναλύονται στο εγχειρίδιο για τους καθηγητές
------------------	-----------------------------------	------------------------------------	--

Εισαγωγική συνεδρία	Εισαγωγικό Θέμα	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - καταλαβαίνει τα οφέλη της συμμετοχής στο μάθημα - καταλαβαίνει την σημασία του να μάθουν πώς να χειρίζονται καλύτερα τα προσωπικά τους οικονομικά 	Εργαλεία σπασίματος του πάγου, εργαλεία εισαγωγής, ομαδική συζήτηση
<p>Οικογενειακός Προϋπολογισμός – Προγραμματίστε από πριν και κάντε τις δαπάνες σας με σύνεση</p>	Το εισόδημά μας	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - μπορεί να αναγνωρίσει τις διαφορετικές πηγές του οικογενειακού εισοδήματος (μισθός, επίδομα, προνοιακή υποστήριξη, υποτροφία κλπ) - διακρίνει καινούριες ευκαιρίες για το ατομικό/ οικογενειακό εισόδημα σε σχέση με τις οικογενειακές αξίες του/ της. - καταλαβαίνει ποιες εισροές θα πρέπει να θεωρούνται «διαθέσιμες για ξόδεμα» - είναι ικανός να ορίσει τους όρους τακτικό εισόδημα και μη τακτικό εισόδημα - είναι ικανός να εξηγήσει τις δαπάνες δίνοντας παραδείγματα 	Ομαδική συζήτηση, brainstorming, εργασία με πίνακες- ασκήσεις, ομαδική εργασία, φύλλα εργασίας, κομπιουτεράκι
	Ανάγκες εναντίον επιθυμιών	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - είναι ικανός να εξηγήσει την διαφορά μεταξύ αναγκών και επιθυμιών (με παραδείγματα: δίψα ως ανάγκη, χυμός ως επιθυμία) - είναι ικανός να εξηγήσει τους λόγους γι' αυτήν την διάκριση -καταλαβαίνει γιατί η αγορά κάποιων ειδών μπορεί να ικανοποιήσει τόσο τις Ανάγκες όσο και τις Επιθυμίες 	Παιχνίδι ρόλων, ομαδική συζήτηση, brainstorming, εργασία σε ομάδες ή ζευγάρια, ασκήσεις, φύλλα εργασίας

Πώς να κάνετε τον προϋπολογισμό ό του νοικοκυριού και πώς να αποφύγετε προβλήματα στον προϋπολογισμό	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> -αποκτά δεξιότητες στο πώς να κάνει τον προϋπολογισμό του νοικοκυριού του -καταλαβαίνει τι χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένας προϋπολογισμός ώστε να αποφευχθούν προβλήματα - είναι ικανός να καταλάβει τους λόγους για ένα πιθανό έλλειμμα και να ξανακάνει υπολογισμούς 	<p>Φωτογραφίες, εικόνες, λογαριασμοί, ομαδική συζήτηση, brainstorming, ασκήσεις, εργασία με πίνακα, κομπιουτεράκι</p>	
Η σημασία των καλών συνηθειών στα έξοδα	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - ξέρει πώς να παρακολουθεί τις δαπάνες - καταλαβαίνει την σημασία του να παίρνει σοφότερες αποφάσεις για τις δαπάνες -είναι ικανός να δώσει παραδείγματα καλών συνηθειών στα έξοδα 	<p>Ομαδική συζήτηση, φύλλα εργασίας, κομπιουτεράκι</p>	
Πρακτικές για να κάνετε ψώνια	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - αποκτά δεξιότητες να φτιάξει μια τυπική λίστα για τα ψώνια και να εξηγήσει τις προτεραιότητες -καταλαβαίνει τα προτερήματα και τα μειονεκτήματα διαφόρων τύπων καταστημάτων (μικρά και μεγάλα καταστήματα) -καταλαβαίνει τον όρο «αξία για τα χρήματα» -είναι ικανός να κάνει καλύτερες αποφάσεις για τα 	<p>Ομαδική συζήτηση, διαφημιστικά υλικά (φυλλάδια, κουπόνια κλπ), εκτυπώσεις από το Ίντερνετ, προσομοιώσεις, εργασία σε ομάδες, κομπιουτεράκι</p>	

		ψώνια με αναφορά σε κουπόνια, εκπτώσεις, προσφορές κλπ.	
	Έλεγχος των εξόδων	<p>Ο συμμετέχοντας,</p> <ul style="list-style-type: none"> -καταλαβαίνει πώς τα έξοδα μπορούν να μειωθούν ξέροντας πώς να αντικαταστήσει ένα είδος με ένα φτηνότερο -ξέρει πώς μπορεί να διατηρεί προϊόντα και να αποφύγει την σπατάλη -είναι ικανός να τα καταφέρει χωρίς να αγοράζει κάποια είδη αλλά παράγοντάς τα μόνος του 	Προσομοιώσεις, ομαδική συζήτηση, κομπιουτεράκι

Ενότητα 2	Βασικά θέματα, περιεχόμενο	Επίπεδα γνώσεων, δεξιοτήτων	Συστάσεις για την εκπαίδευση/εργαλεία/συνεργασία με άλλους οργανισμούς/ειδικοί
Αποταμιεύοντας για το μέλλον	Καθορισμός στόχων και βασικά στοιχεία για την αποταμίευση	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - γνωρίζει γενικά τι κάνει κάθε στόχο διαφορετικό και καταλαβαίνει την σημασία του να ιεραρχεί τους στόχους - καταλαβαίνει την σημασία της ανάπτυξης μιας νοοτροπίας αποταμίευσης - ξέρει τους λόγους που θα πρέπει να εξετάσει για να αποταμιεύσει για το μέλλον - διακρίνει τους βραχυπρόθεσμους, τους μεσοπρόθεσμους και τους μακροπρόθεσμους στόχους - είναι ικανός να προβλέψει τα μελλοντικά γεγονότα και 	Brainstorming, φύλλα εργασίας, ασκήσεις, εργασία σε ζευγάρια/ ομάδες, ομαδική συζήτηση, ερωτηματολόγιο, εκπαιδευτικό παιχνίδι

		τα πιθανά έξοδα	
	Τρόποι Αποταμίευσης	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - γνωρίζει μερικές επιλογές αποταμίευσης (καταθετικός λογαριασμός, λογαριασμός αποταμίευσης, λογαριασμός χρηματαγοράς κλπ.) - καταλαβαίνει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε επιλογής αποταμίευσης - είναι ικανός να προτείνει πιθανούς τρόπους για να αυξήσει την ικανότητα αποταμίευσης 	Ομαδική συζήτηση, ερωτηματολόγιο, εκπαιδευτικό παιχνίδι
	Γενικές Συμβουλές για τις Αποταμιεύσεις	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - ξέρει πώς μπορεί να αποταμιεύσει χρήματα - καταλαβαίνει τι πρέπει να αποφύγει για να αποταμιεύσει περισσότερα χρήματα -αντιλαμβάνεται την σκοπιμότητα της αποταμίευσης 	Αφήγηση ιστορίας, ομαδική συζήτηση, εφαρμογές σε κινητό για προσωπικά οικονομικά
	Πώς να φτιάξετε ένα Πλάνο Αποταμίευσης	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - ξέρει πώς μπορεί να φτιάξει ένα πλάνο αποταμίευσης - καταλαβαίνει την σημασία ενός πλάνου αποταμίευσης -είναι ικανός να εξηγήσει γιατί και πώς ένα πλάνο αποταμίευσης μπορεί να είναι μέρος του προϋπολογισμού του νοικοκυριού 	Φύλλο εργασίας, άσκηση, ομαδική συζήτηση

	Επιλογές αποταμίευσης σε επίσημα Οικονομικά Ιδρύματα- Αποταμίευση στις Τράπεζες	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - ορίζει τι είναι ένα οικονομικό ίδρυμα και τα οφέλη της χρήσης των υπηρεσιών που παρέχονται από ένα οικονομικό ίδρυμα - αποκτά τις δεξιότητες να επιλέξει το καλύτερο οικονομικό ίδρυμα για τις ανάγκες του και το καλύτερο είδος λογαριασμού αποταμίευσης - αποκτά τις δεξιότητες και την γνώση για να επιλέξει το καλύτερο είδος λογαριασμού αποταμίευσης για τις ανάγκες του και γνωρίζει τους τρόπους χρήσης των τραπεζικών λογαριασμών (μεταφορά χρημάτων, πιστωτικές κάρτες, κάρτες ΑΤΜ, επιταγές κλπ.) 	Προσκεκλημένος εκπρόσωπος τράπεζας, ομαδική συζήτηση
--	---	---	--

Ενότητα 3	Βασικά θέματα, περιεχόμενο	Επίπεδα γνώσεων, δεξιοτήτων	Συστάσεις για την εκπαίδευση/εργαλεία/συνεργασία με άλλους οργανισμούς
Λογικός Δανεισμός	Διαχείριση Χρέους: Χειριστείτε το με Προσοχή	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - καταλαβαίνει την βασική σημασία των οικονομικών εννοιών που συνδέονται με τον δανεισμό των χρημάτων - έχει προοπτική διαφόρων πηγών δανεισμού χρημάτων, καταλαβαίνει το ρίσκο ανάληψης χρέους - συνειδητοποιεί την σημασία των όρων δανεισμού - καταλαβαίνει γιατί θα πρέπει να δανείζεται με σύνεση 	brainstorming, αφήγηση ιστοριών, ομαδική συζήτηση, ασκήσεις

	Το κόστος του δανεισμού	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - καταλαβαίνει τη σημασία του κόστους δανεισμού - ξέρει τη διαφορά μεταξύ του δανειστή και του δανειολήπτη - ξέρει τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει - είναι ικανός να βρει ή να υπολογίσει τις πληρωμές των επιτοκίων 	Επίδειξη, ασκήσεις, ομαδική συζήτηση, υπολογιστής δανείων, κομπιουτεράκι
	Επιλογή Δανειστή και τύπος Δανείων	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - εξοικειώνεται με τις υπάρχουσες επιλογές δανεισμού χρημάτων από νόμιμες πηγές (δάνειο τράπεζας, πιστωτική κάρτα κλπ.) - καταλαβαίνει την διαδικασία του τραπεζικού γραφείου - μπορεί να βρει την καλύτερη εναλλακτική δανεισμού. 	Παιχνίδι ρόλων, προσομοίωση, φυλλάδια τραπεζών, ασκήσεις, εκπρόσωπος τράπεζας (προσκεκλημένος ομιλητής), ομαδική συζήτηση, κομπιουτεράκι
	Έλεγχος του Χρέους	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - γνωρίζει το ρίσκο να μην μπορεί να ξεπληρώσει το δάνειο - ξέρει πώς να συμπεριφερθεί για να ικανοποιήσει τους όρους του δανείου - αντιλαμβάνεται τα δικαιώματά του και με ποιον να επικοινωνήσει ώστε να πάρει συμβουλές για την προστασία των δικαιωμάτων του 	Ομαδική συζήτηση, παιχνίδια με κάρτες, υπολογιστής δανείων, κομπιουτεράκι

Ενότητα 4*	Βασικά θέματα, περιεχόμενο	Επίπεδα γνώσεων, δεξιοτήτων	Συστάσεις για την εκπαίδευση/εργαλεία/συνεργασία με άλλους οργανισμούς
Αυξήστε το εισόδημά σας	Πώς να αυξήσετε το εισόδημά σας	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - γνωρίζει πώς να ψάξει μια εργασία και να καταθέσει μία αίτηση εργασίας (CV) - γνωρίζει τις ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης 	<p>Διαδικτυακές πύλες για αναζήτηση εργασίας, εργαλείο βιογραφικού, προσκεκλημένος από οργανισμό ευρέσεως εργασίας, προσκεκλημένος εκπρόσωπος από οργανισμό εκπαίδευσης και κατάρτισης</p>
	Πώς να γίνετε επιχειρηματίας	<p>Ο συμμετέχοντας</p> <ul style="list-style-type: none"> - γνωρίζει κάποιες διαφορετικές μορφές απασχόλησης (επιχειρηματίας, εταιρεία περιορισμένης ευθύνης κλπ.) - γνωρίζει την υποστήριξη που μπορεί να περιμένει και ξέρει πού να την βρει - ξέρει πού να κοιτάξει για μια επιχειρηματική ιδέα - μπορεί να προσδιορίσει εάν μια επιχειρηματική ιδέα είναι εφικτή και επικερδής - καταλαβαίνει την διαδικασία της εγγραφής μιας επιχείρησης. 	<p>Αφήγηση ιστοριών, ομαδική συζήτηση, διαδικτυακές πύλες, προσκεκλημένος επιτυχημένος επιχειρηματίας ή αντιπρόσωπος από επιχειρηματικό οργανισμό</p>

*Σύμφωνα με τις εθνικές ιδιαιτερότητες, η ενότητα 4 για κάθε χώρα επισυνάπτεται στο πρόγραμμα εκμάθησης.

γ. Βασικές δεξιότητες- Οικονομικός αλφαριθμητισμός σε σχέση με άλλες δεξιότητες

Μια δεξιότητα ορίζεται ως μια ικανότητα ενός ατόμου να χρησιμοποιεί την γνώση και τις ικανότητες που έχει αποκτήσει σε συμφωνία με τις αξίες και τις απόψεις του σε διάφορες και απρόβλεπτες καταστάσεις. Πολλές δεξιότητες αλληλοκαλύπτονται και διασυνδέονται. Ένα ελάχιστο επίπεδο μαθηματικών γνώσεων είναι απαραίτητο για τον οικονομικό αλφαριθμητισμό. Ατομικά ζητήματα σε σχέση με τις δεξιότητες υπολογισμού μπορούν να έχουν αντίκτυπο πάνω στον οικονομικό αλφαριθμητισμό ενός ατόμου. Παρ' όλα αυτά, με εργαλεία όπως τα κομπιουτεράκια, αυτά τα ζητήματα μπορούν να επιλυθούν.

Οι συμμετέχοντες στην κατάρτιση θα μπορέσουν να αναπτύξουν, εκτός από τον οικονομικό αλφαριθμητισμό, τέσσερις δεξιότητες που συμπεριλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο των βασικών δεξιοτήτων:

- Μαθηματικός αλφαριθμητισμός: βασικές μαθηματικές πράξεις, υπολογισμός ποσοστών, λογική αφαίρεση, κατανόηση των περιστατικών (π.χ. σχεδιασμός μιας αγοράς, σύγκριση τιμών, υπολογισμός για μια αγορά κλπ.), δικαιώματα του καταναλωτή, διαχείριση χρημάτων
- Ατομική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα: ξέρει πώς να χειρίζεται τα χρήματα λογικά, ξέρει πώς να χειρίζεται νέες καταστάσεις, δημιουργικότητα, σχεδιασμός, έχει ιδέες, έχει το κουράγιο να ενεργήσει
- Επικοινωνία σε μία ξένη γλώσσα καθώς η φυσική τους γλώσσα είναι τα Ρομανί: ικανότητα για προφορική επικοινωνία, ανάγνωση, γραφή, κατανόηση του ότι έχουν ακούσει, επικοινωνία με έναν κατανοητό τρόπο (όλες οι καταστάσεις από την καθημερινή ζωή, για παράδειγμα στο μαγαζί, στην τράπεζα κλπ.)
- Ψηφιακός αλφαριθμητισμός: η χρήση κινητών εφαρμογών για την διαχείριση της χρήσης των χρημάτων, αναζήτηση πληροφοριών

d. Αξιολόγηση των γνώσεων

Η αξιολόγηση θα είναι εσωτερική και θα πραγματοποιηθεί από τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευόμενους. Το πρόγραμμα εξετάζεται και αξιολογείται από την επίτευξη του επιπέδου γνώσης που έχει καθοριστεί από το πρόγραμμα. Η επαλήθευση και η αξιολόγηση είναι συνεχής καθόλη την διάρκεια του προγράμματος σε γραπτή και προφορική μορφή (με ασκήσεις, εργασίες) με προϊόντα και παρακολουθώντας την δουλειά του καθενός στην εφαρμογή των εργασιών. Η αξιολόγηση και η βαθμολόγηση γίνεται από τους εκπαιδευτές που τρέχουν το πρόγραμμα. Η τελική εξέταση του προγράμματος δεν απαιτείται.

Στην πιλοτική εφαρμογή τα περιεχόμενα του προγράμματος και η επίτευξη των αποτελεσμάτων θα αξιολογηθεί με ένα ερωτηματολόγιο στο τέλος του προγράμματος. Με την ανατροφοδότηση που θα δοθεί, η εκπαιδευτική μεθοδολογία μπορεί να αναθεωρηθεί με την επιλογή της πιο αποτελεσματικής προσέγγισης και με την προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού.

e. Δεξιότητες του προσωπικού

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον 3 χρόνια εργασιακής εμπειρίας σε τυπικά και μη τυπικά προγράμματα με την συγκεκριμένη ομάδα- στόχο.

f. Πιστοποιητικό παρακολούθησης

Στο τέλος του μαθήματος θα δοθεί ένα πιστοποιητικό παρακολούθησης σε κάθε συμμετέχοντα που παρακολούθησε το μάθημα, υπογεγραμμένο από το άτομο που είναι υπεύθυνο για την υλοποίηση του προγράμματος Finally σε κάθε χώρα. Θα σημειώνεται ο πάροχος της κατάρτισης

σε κάθε χώρα, το όνομα του προγράμματος, το περιεχόμενο και η διάρκειά του (σε ώρες) καθώς και ο αριθμός εγγραφής και το όνομα του κάθε συμμετέχοντα.

g. Εκπαιδευτικό υλικό

Κατά την διάρκεια της εφαρμογής του προγράμματος οι εκπαιδευτές θα χρησιμοποιήσουν:

- Ένα εγχειρίδιο για εκπαιδευτές με Οδηγίες για τη χρήση της Εργαλειοθήκης του Finally
- βιβλίο εργασίας για τους συμμετέχοντες με ασκήσεις
- παρουσιάσεις (σε ppt) πάνω στα θέματα;
- Εκπαιδευτικό παιχνίδι
- Ασκήσεις/ κουίζ, μελέτες περιπτώσεων, DVD, online πηγές, καινοτομικά εργαλεία και άλλα σχετικά υλικά

h. Εργαλεία

- Τα Εκπαιδευτικά Εργαλεία θα πρέπει να παρουσιαστούν με έναν τρόπο που να «εξυπηρετεί» τους προαναφερθέντες στόχους αλλά παράλληλα να είναι δημιουργικός και καινοτόμος.
- Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν μεθόδους και εργαλεία για να εμπλέξουν ενεργά τους συμμετέχοντες και να τους κινητοποιήσουν για τη μάθηση.
- Οι εκπαιδευτές θα πρέπει, εκτός από την προτεινόμενη εργαλειοθήκη, να διατηρούν σε κάθε στιγμή ένα απόθεμα «εργαλείων έκτακτης ανάγκης» αποθηκευμένο για πιθανή χρήση.
- Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν την αίσθηση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευόμενων και των εκπαιδευτών.
- Τα εκπαιδευτικά εργαλεία σχεδιάστηκαν για να κάνουν τους εκπαιδευόμενους να αισθανθούν όσο περισσότερο άνετα γίνεται. Οι καταστάσεις έχουν επιλεγεί να είναι παρόμοιες με τις πραγματικές, αλλά δίνοντας έμφαση στο ότι οι πραγματικές καταστάσεις μπορούν να αποκλίνουν από τις προσομοιώσεις των καταστάσεων. Γι' αυτό, είναι απαραίτητη η αλλαγή των συμπεριφορών και των πρακτικών.

ι. Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε από

- MSc Gabi Ogulin Ročnina, Κέντρο Ανάπτυξης και Εκπαίδευσης Novo mesto, Σλοβενία
- Phd Πόπη Χριστοπούλου, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Κέντρο Ερευνών, Ελλάδα
- Phd Oana Marcu, Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών Codici, Ιταλία
- Με τη συνεργασία των εταίρων του προγράμματος: Τμήμα Οικονομικών Niš- Σερβία, Ίδρυμα Υγείας και Κοινωνικής Ανάπτυξης- Βουλγαρία, Πανεπιστήμιο Trnava- Σλοβακία, Τεχνική Εκπαιδευτική ΚΕΚ- Ελλάδα

ι. Επιπλέον πηγές/ Περαιτέρω ανάγνωση

<http://www.oecd.org/finance/financial-education/>

<http://www.consumerclassroom.eu/financial-literacy>

<https://financiallit.org/resources/>

<http://finally.splet.arnes.si/>

κ. Πηγές

1. OECD (2013) Advancing National Strategies for Financial Education, http://www.oecd.org/finance/financial-education/G20_OECD_NSFinancialEducation.pdf, προσβάστηκε στις 22 Απριλίου 2015
2. Ontario Ministry of Education (2013) Financial Literacy Education in Ontario Schools, <http://www.edu.gov.on.ca/eng/surveyLiteracy.html>, προσβάστηκε στις 15 Απριλίου 2015
3. Rhodes, Valerie; Coben, Diana (2007) Basic Skills Agency (England). Evaluation of the Basic Skills Agency's Financial Literacy Project. Executive Summary, Basic Skills Agency.
4. Looney, Shannon M. (2011) Financial Literacy at Minority-Serving Institutions; Institute for Higher Education Policy.
5. Franklin, Iris E. (2004) Financial Literacy Program Prepares Youth for Living on Their Own, in *Journal of Family and Consumer Sciences*, 96.1 (2004): 22-23.
6. Sohn, Sang-Hee; Joo, So-Hyun; Grable, John E.; Lee, Seonglim; Kim, Minjeung (2012) Adolescents' Financial Literacy: The Role of Financial Socialization Agents, Financial Experiences, and Money Attitudes in Shaping Financial Literacy among South Korean Youth, in *Journal of Adolescence*, 35.4, pp. 969-980.
7. Gross, Karen; Ingham, Joanne; Matasar, Richard (2005) Strong Palliative, but Not a Panacea: Results of an Experiment Teaching Students about Financial Literacy, in *Journal of Student Financial Aid*, v 35 n 2 p 7-26.
8. Carlin, Bruce Ian; Robinson, David T. (2012) What Does Financial Literacy Training Teach Us?, in *Journal of Economic Education*, 43.3, pp. 235-247.
9. Willis, L. E. (2009) Evidence and ideology in assessing the effectiveness of Financial Literacy Education, in *Legal Studies Paper No. 2008-6*.

RAZVOJNO
IZOBRAŽEVALNI
CENTER NOVO MESTO

UNIVERSITY OF PIRAEUS
RESEARCH CENTER

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ

Το κίνητρο της εταιρικής συνεργασίας για το έργο εντοπίζεται στην εμπειρία με τη συγκεκριμένη ομάδα στόχο του πληθυσμού των Ρομά, τις ανάγκες τους για όλο και πιο αποκλειστική εκπαίδευση με βάση το μεγάλο άλμα που θα αναγκαστούν να κάνουν προς μια πιο σταθερή και ανεξάρτητη οικονομική θέση. Οι Ρομά αποτελούν τη μεγαλύτερη εθνοτική μειονότητα της Ευρώπης, παρόλα αυτά η κατάστασή τους χαρακτηρίζεται ακόμα από διακρίσεις, κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό. Χαρακτηρίζονται από κακή οικονομική κατάσταση, υψηλό επίπεδο αναλφαριθμητισμού, χαμηλή γνώση και διαχειριστική ικανότητα των χρημάτων τους, τον τρόπο διεξαγωγής συναλλαγών, και εξεύρεσης αξιόπιστων πληροφοριών καθώς και λήψης μακροπρόθεσμων αποφάσεων. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης, η μειονότητα των Ρομά αντιμετωπίζει ακόμη υψηλότερους κινδύνους για φτώχεια και ανεργία. Έτσι, υπάρχει σαφώς μια μεγάλη ανάγκη για την εφαρμογή της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση των ειδικών περιστάσεων αυτής της ευάλωτης ομάδας.

Ο κύριος στόχος του έργου είναι, ως εκ τούτου, να αυξήσει το επίπεδο των χρηματοοικονομικών γνώσεων στους ενήλικες Ρομά και να τους ενημερώσει σχετικά με τις διαφορετικές καταναλωτικές υπηρεσίες. Κατ' αρχάς, εφαρμόζοντας μία ενιαία μεθοδολογία, θα ερευνησουμε σε όλες οι χώρες –εταίρους ποιες είναι οι ανάγκες των Ρομά σε αυτόν τον τομέα. Έχουμε πραγματοποιήσει καθοδηγούμενες ατομικές συνεντεύξεις με Ρομά, με δύο συμβουλευτικές επιστημονικές ομάδες οι οποίες ασχολούνται με θέματα των σσιγγάνων και με σημαντικούς εκπροσώπους της Κοινότητας των Ρομά. Επιπλέον, μελετώντας διαφορετικά παραδείγματα, ερευνήσαμε κυρίως πώς, μορφωμένοι Ρομά, διαχειρίστηκαν με επιτυχία τα οικονομικά της οικογένειάς τους. Με βάση την έρευνα αυτή, αναπτύξαμε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το πώς να διαχειριστεί κάποιος αποτελεσματικά τα οικονομικά μιας οικογένειας, να μπορεί να είναι ενημερωμένος καταναλωτής, να αποταμιεύει και να δαπανά με σύνεση κλπ. Συνοδεύεται από μεθόδους εκμάθησης και διδασκαλίας, προσαρμοσμένες στις ανάγκες της μειονότητας των Ρομά και επικεντρωμένες στην απόκτηση πρακτικών δεξιοτήτων ώστε να εξασφαλίσουν καλύτερη ποιότητα ζωής. Το πρόγραμμα και τα εργαλεία εκμάθησης θα αξιολογηθούν μέσω πιλοτικών δράσεων, θα βελτιωθούν και θα δημοσιευθούν σε όλες τις γλώσσες των εταίρων στο τέλος του έργου.